

การจำแนกทางพืชสวน

เรียบเรียงโดย

นายจตุรพร รักษ์งาร

ภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร มหาวิทยาลัยนเรศวร

การจำแนกทางพืชสวน

(Horticultural Classification)

คุณสมบัติที่ใช้จำแนกสิ่งมีชีวิตออกจากสิ่งที่ไม่มีชีวิต

- ประกอบด้วยสารประกอบอินทรีย์
- มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปของพลังงาน ได้แก่
อะนาโบลิซึม และคะตาโบลิซึม
- มีการเจริญเติบโต
- มีการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม
- มีการสืบพันธุ์

คำว่า พืชสวน (Horticulture) มาจากภาษาละติน 2 คำ คือ Hortus แปลว่า สวน และ Cultura แปลว่า การปลูก หรือการดูแลรักษา ดังนั้น พืชสวน จึงหมายถึง การปลูกดูแลรักษาพืชที่ต้องการการดูแลอย่างพิถีพิถัน ทุนถนอม จึงมีความหมายแตกต่างจากพืชไร่ ที่ต้องปลูกบนพื้นที่กว้างขวางเพื่อให้ได้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภค

การจำแนกทางพืชสวน

Horticultural Classification

พืชสวน (Horticulture) แบ่งแยกออกเป็นหลายสาขา ได้แก่

- พืชผัก (vegetable science or olericulture)
- ไม้ผล (Pomology or fruit culture)
- ไม้ดอกไม้ประดับ (ornamental plant or floriculture)
- พืชสวนอุตสาหกรรม (Industrial crops)

พืชสวน เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ประกอบกันอยู่

- การจัดสวน หรือภูมิสถาปัตยกรรม (Landscaping or landscape architecture)
- การจัดการสถานเพาะชำ (nursery management)
- เมล็ดพันธุ์ (Seed)
- การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช (tissue culture)
- ฯลฯ

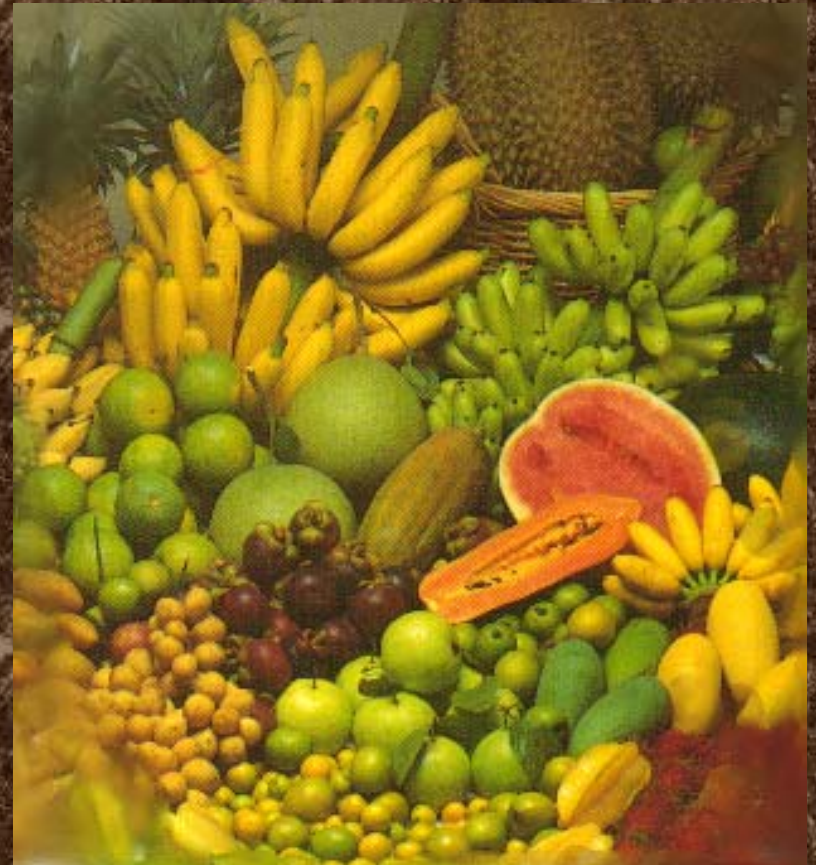
การจัดการด้านพืชสวน คือ การนำวิทยาการและ
ศิลปะด้านพืชมาประสานเข้าด้วยกัน จะแบ่งแยก
ออกจากกันไม่ได้

ประโยชน์ของพืช

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวของพืช ทำให้พบว่า พืชมีประโยชน์ต่อความเป็นอยู่
ของมนุษย์หลายประการ คือ

- ใช้เป็นอาหาร
- ใช้เป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรม
- ใช้ทำเส้นใยและเชือก
- ใช้ทำยารักษาโรค
- ใช้เป็นที่อยู่อาศัย
- ใช้ทำยาฆ่าแมลง
- ใช้เป็นพลังงาน
- ด้านความสวยงาม

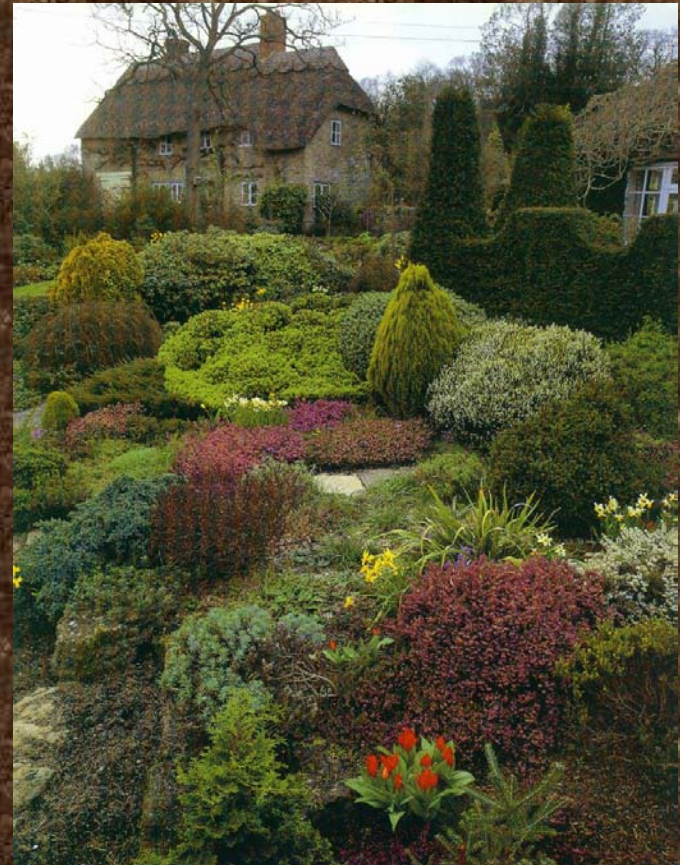
ความแตกต่างระหว่างพืชสวนกับพืชไร่ (Horticulture VS Agronomy)

- ทำการผลิตในปริมาณไม่มากนัก
ต้องการดูแลรักษาอย่างพิถีพิถัน
(intensive care)
- มีจุดประสงค์เพื่อตอบสนององความ
สำราญ และความพึงพอใจ
- ในพวกที่เป็นอาหารก็เป็นเพียง
อาหารเสริม ไม่ใช่อาหารหลัก

ประวัติของพืชสวน

- สมัยอียิปต์ พบว่าเริ่มมีการปลูกพืชเพื่อสาเหตุอื่นนอกเหนือจากการกิน
- สมัยกรีก เริ่มมีการปลูกพืชต่างๆ อย่างเป็นระบบ
- สมัยโรมัน เริ่มมีการติดต่อกิ่ง และมีการปลูกสร้างสวนขนาดใหญ่ในที่พักอาศัย

ประวัติของพืชสวน

- ยุคมืด (Dark age)
- ยุคฟื้นฟูวิทยาการ (Renaissance) ในศตวรรษที่ 16
- ยุคลัทธิอาณานิคม ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส ฮอลันดา
- ปัจจุบัน

การจำแนกทางพฤกษศาสตร์ (อนุกรมวิธานพืช)

- มาจากรากศัพท์ว่า Taxonomy หรือ Systematics เป็นศาสตร์ที่ว่า การจำแนกสิ่งมีชีวิตด้วยขอบเขตที่กว้างขวางเกี่ยวกับรูปพรรณ สัณฐานของสิ่งมีชีวิตชนิดนั้นๆ และอาศัยข้อมูลหลายๆ ด้านของ กลุ่มสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น
- การศึกษาพืชไม่ว่าจะเป็นในศาสตร์ หรือหัวข้อใดก็ตาม ต้องเริ่มต้น จากการกำหนดชนิดพืชที่ศึกษา และทราบถึงลักษณะของพืชที่ใช้ที่ ผ่านการศึกษาไว้เดิมจากนักอนุกรมวิธานพืช ถ้าเริ่มต้นจากชื่อ และ ลักษณะที่ผิดพลาดแล้ว การศึกษานั้นๆ ก็ย่อมล้มเหลว และไร้คุณค่าโดยสิ้นเชิงไปด้วย

ขอบเขตของอนุกรมวิธานพืช

- การวิเคราะห์ (Identification) คือ การพิสูจน์ชนิดพืช
- การบัญญัติชื่อ (Nomenclature) คือการกำหนดตั้งชื่อพรรณพืช ที่ผ่านการศึกษวิเคราะห์
 - ชื่อทั่วไป (common name) หรือชื่อพื้นเมือง (local name หรือ vernacular)
 - ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical name)
 - Binomial nomenclature
 - International Code of Binomial Nomenclature

ขอบเขตของอนุกรมวิธานพืช (ต่อ)

- การจำแนก (Classification) คือ การจัดหมวดหมู่พรรณพืช
 - Kingdom เช่น Plantae
 - Division Angiospermae
 - Class Dicotyledonae
 - Order Sapindales
 - Family Anacardiaceae
 - Genus Mangifera
 - Species indica
 - Variety (Cultivar) Nam Dok Mai

ขอบเขตของอนุกรมวิธานพืช (ต่อ)

- การบรรยายลักษณะ (Description) คือ การอธิบายถึงลักษณะของพืชที่จำแนก ได้แก่ รูปพรรณสัณฐานต่างๆ ลักษณะลำต้น ยอด เปลือก ใบ ดอก ผล เมล็ด ฯลฯ เพื่อความกระจ่างในการถ่ายทอดข้อมูล
- แสดงความสัมพันธ์ (Relationships) ช่วยให้เราสามารถจำแนกพืชพรรณได้อย่างถูกต้อง หรือใกล้เคียงมากที่สุด พืชในสกุล (Genus) เดียวกัน จะมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าพืชในสกุลอื่น

พืชประเภทไม้ผล

- การจำแนกโดยขนาดทรงพุ่ม แยกได้เป็น 3 ขนาด คือ
 - ไม้ผลขนาดเล็ก = 1-3 เมตร
 - ไม้ผลขนาดกลาง = 4-8 เมตร
 - ไม้ผลขนาดใหญ่ > 8 เมตร
- การจำแนกตามอุณหภูมิที่เหมาะสมในการเจริญเติบโต คือ
 - ไม้ผลเขตร้อน
 - ไม้ผลเขตกึ่งร้อน
 - ไม้ผลเขตหนาว
- การจำแนกตามลักษณะของลำต้น คือ
 - ไม้ผลยืนต้น
 - ไม้ผลเถาเลื้อย
 - ไม้ผลล้มลุก

พืชประเภทผัก

- การจำแนกตามอายุพืช
 - ผักฤดูเดียว
 - ผักสองฤดู
 - ผักหลายฤดู
- การจำแนกตามส่วนที่ใช้บริโภค
 - ผักกินใบ
 - ผักกินลำต้น
 - ผักกินดอก หรือช่อดอก
 - ผักกินผล
 - ผักกินผักหรือเมล็ด
 - ผักกินราก
 - ผักกินหัว

พืชประเภทผัก (ต่อ)

- การจำแนกตามอุณหภูมิเจริญเติบโต และการทนทานต่ออากาศหนาวเย็น
 - ผักเมืองหนาว
 - ผักกึ่งร้อน
 - ผักเมืองร้อน

พืชประเภทไม้ดอกไม้ประดับ

- การจำแนกตามการใช้ประโยชน์
- ไม้ดอก
 - ไม้ตัดดอก
 - ไม้ดอกกระถาง
 - ไม้ดอกแปลง
- ไม้ประดับ
 - ไม้ใบ
 - ไม้กระถาง
 - ไม้พุ่มยืนต้น
 - ไม้ตัด ไม้แคระ

พืชประเภทไม้ดอกไม้ประดับ (ต่อ)

- การจำแนกตามลักษณะของลำต้น
 - ไม้เลื้อย
 - ไม้พุ่ม
 - ไม้ต้น
 - ไม้หัว
- การจำแนกตามอายุ
 - ฤดูเดียว
 - หลายฤดู

พืชประเภทไม้ดอกไม้ประดับ (ต่อ)

- การจำแนกตามถิ่นกำเนิด
 - ไม้ป่า หรือไม้พื้นเมือง
 - ไม้ลูกผสม หรือไม้พันธุ์แท้
- การจำแนกตามความต้องการแสง
 - ไม้ในร่ม
 - ไม้กลางแจ้ง

พืชสวนอุตสาหกรรม

- พืชเครื่องเทศ
- พืชเครื่องดื่ม
- พืชน้ำมัน
- พืชน้ำมันหอมระเหย
- พืชยา